

31 i 2
l. III

ZORA

Glasilo katoliško-
narodnega dijaštva

Leto XIII. Štev. 1.

Urednik M. Božič.

Zora izhaja vsak mesec
20 tega ter stane celo-
letna naročnina R 3'—,
:: za dijake R 2'— ::

Kat. tiskarna, Ljubljana.

Vsebina:

Urednik:	
Ob zopetnem svitu „Zore“	1
M. Malnerič:	
Kdo je velik	2
Mlinar:	
Katoliško-narodno dijaštvo na III. slovenskem katoliškem shodu	4
I.:	
Pesmi domu	7
D. Gorjanec:	
Prvi sestanek hrvaškega katoliškega dijaštva na Trsatu	8
Mirko Božič:	
Naši cilji in nevarnosti	11
Zorislav:	
Krst pri Savici v pogledu na celotnost Prešernovih poezij	13
Glasnik:	
Občni zbor „Slovenske dijaške zveze.“ - Narodno delo „Slovenske dijaške zveze.“ — Socialno apologetičen kurs	15
Na platnicah: Dijaško vprašanje.	

Slovenska dijaška zveza, Ljubljana, Frančiškanske ulice
brez pristavka: hotel Union — ker je dotični hotel samostojen del poslovanja.

Uredništva se tikajoče stvari je pošiljati na naslov: Mirko
:: :: :: Božič, Dunaj, IX. Lazarethgasse 18/III. 26. :: :: ::

Naročnina naj se blagovoli pošiljati potom čekov pošt. hran., ali pa po nakaznici na
upravišтво Zore, Ljubljana, pisarna Katoliške tiskarne.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Podlesnik.

Dijaško vprašanje.

„Πρὸ τοῦ δὲ περιτρεχῶν ἔπη τόχουμι καὶ
οἰόμενός τι ποιεῖν ἀθλιώτερος ἢ ἄτουσιν, οὐχ ἤττων
ἢ οὐ νῦν οἰόμενός· δεῖν πάντα μάλλον πράττειν
ἢ φιλοσοφεῖν.“ Platon, Symp. I.

Dijaštvo je mal svet v velikem svetu. Označujejo ga isti karakteristiški znaki kakor celoto, iz ktere je izšlo. Le še individualnejše je razvito, v njegovi mladosti je že nekako utemeljeno, da sili k ekstremom.

Najnovejša zgodovina našega kulturnega življenja se bliža križi: odločiti se nam je za modreno kulturo ali ono v območju krščanstva, pred vsem — katolicizma.

Verski, narodnostni in socialni boji dovolj jasno osvetljujejo moderno življenje. Postajajo čimdalje neznosnejši in nevarnejši. Človeštvo je v krizi. Bolniku pa donašata zdravila in pomoči: moderna in krščanska kultura.

Verski nihilizem temelji v umski in нравni anarhiji.

Veda vseh ved, filozofija pravi: „Mi nimamo trdnih in splošno priznanih principov, vsaj materialnih ne in brez teh je vsako razpravljanje nemogoče. kakor je uvidel srednji vek: contra principia negantem non est disputandum...“*) In na vprašanja, najresnejša, najnujnejša, najvažnejša, ki jim hoče um gotove in popolne razrešitve, srce zadovoljive utehe, odgovarja veda vsa potrta in s sklonjeno glavo: „Ignoramus et ignorabimus!“ Ponosna veda, samozavestna veda, odkod tvoj skesani konfiteor, tvoja slabost in nemoč? Vsemočni duh genijev, povej in reši nam to uganko!

Mirno, jasno in določno pa odgovarja drugi glas: Contra principia...

Anarhija uma pa je v nujni zvezi z anarhijo v etičnih vprašanjih. Kaj je zlo, odkod in zakaj in čemu? Ali je in kaj je dobro, odkod in zakaj in čemu? Imam prosto, da hočem in nočem, kar je spoznal moj um, da je dobro ali slabo? Če imam, sem odgovoren. Komu in zakaj?

In oglasi se duh negacije: Nismo odgovorni nikomur. Zakaj ne? Nimamo proste volje. Zakaj ne? Ker je nočemo... Zakaj ne? In duh negacije se zdrzne, pogleda nezaupno in njegove oči se v nas upro začudeno, dvomeče in nemirno...

Da, zakaj ne?

In zopet se oglasi skrivnostni glas jasno in odločno: „Boji se me, ker sem njegov in vseh in vsega Gospod!“

Avtonomija uma, srca in vesti: anarhija življenja!

Na zmagoslavni živioklic avtonomni morali jeka v množicah kot obupen odmev: „Dali ste nam prostost mišljenja, svobodo vesti; obljubili ste nam raj na zemlji. Je-li to tista naša sreča: naši izmučeni obrazi, krvave roke, razbita srca, v očeh solze in vzdih na ustih? Obljubili ste nam srečo in vzeli — mir vesti. Vzeli upanje in zasejali v nas obup!“

Zatožba, velika in bridka! Moderna veda, protiverska veda, ponosna in samozavestna veda, glej delo svojih rok; moli skesano konfiteor in — poboljšaj se!

Pride dan, velik dan in ne bo je rešitve...

Kultura s svojo anarhiško tendenco mora strmoglaviti celo človeštvo. Dovesti mora do popolne negacije vsega nramnega reda. Sumljiva znamenja iz modernega življenja nam to potrjujejo.

Vzeli so človeku dostojanstvo človeka, vzeli mu um in prosto voljo, ter mu dali sile tvarnih atomov. Ponižali so človeško naravo pod žival — in sedaj ne morejo umeti človeka, ki noče biti človek. Das ist die Frucht...

Moderna veda, ki ti ni mar in preziraš božjo avtoriteto, kdo te je pooblastil, da si sankcionirala upravičenost fiziške in duševne premoči? Samolastno si odpravila pravičnost in izgnala usmiljenje iz naših src. Znamenje tvojih rok je razdejanje. In zdaj vstajamo mi nadljudje, nadnarodi, ki smo preko dobrega in zlega in ti pojemo hvalo, da si nas rešila — nramnih vezi. Mi smo samosvoji, smo avtonomni in naša moč je naša postava, pravičnost in usmiljenje. Naj vstajajo oni, ki jim ni, da bi umrli brez odpora, naša premoč jih ukroti...

In moderna, protiverska veda s svojo kulturo strmi in gleda in noče priznati, da je kriva.

In šel je Pilat, vzal vode in si umil roke...

*) Paulsen: Die deutschen Universitäten und das Universitätsstudium, str 30—31.

Vsebina:

U.:	
Socijalno-apologetični kurz pri Sv. Joštu	17
Rojenica	18
M.:	
Dajte nam državno slovensko trgovsko akademijo!	19
Zorislav:	
Krst pri Savici v pogledu na celotnost Prešernovih poezij. (Dalje)	20
Važni točki dijaškega vprašanja	23
L.:	
Črni bratje	27
Glasnik:	
Slovensko katoliško akademično društvo „Danica“. — Slovensko katoliško akademično društvo „Zarja“. — Prvo društvo čeških katoliških akademikov „Česka Liga akademická“. — Izlet katoliško-narodnega dijaštva v Idrijo.	29
Listek:	
† J. Hubad. — Razširjajmo narodni kolek. — Nemški ošabnosti... — Češko srednješolstvo. — Demonstracija dijakinj. — Nova železnica. Katoliško akademično dijaško društvo v Rimu. — Apologetične drobtine. — Matematika. — Dnevi pred in po počitnicah. — „Sokol“ v Gradcu.	30
Na platnicah: Dijaško vprašanje (Konec). — Dijaška vprašanja.	

Listnica uredništva.

Vse sotrudnike prosimo, da nam pošljejo daljše sestavke vsaj do 1. vsakega meseca; manjše stvari do 5, vse pisano le na eni strani. — Nasveti glede lista naj se pošiljajo naravnost uredništvu. Isto je tudi srednješolcem na razpolago v vse informacije; tudi se bomo v listu ozirali na potrebe in želje dijaštva, ki se nam izrazijo. — Bivši abiturient: poročilo o abiturientskem sestanku prinesemo v prihodnji številki; smo žal morali odložiti.

Od upravnistva.

Današnji številki so priložene poštnohranilnične položnice, katerih naj se blagovolijo cenjeni gg. naročniki poslužiti pri pošiljanju naročnine za tekoči letnik. One gg. naročnike, ki še niso poslali naročnine za pretekli letnik, vljudno prosimo, naj to store kmalu.

Slovenska dijaška zveza, Ljubljana, Franciškanske ulice
brez pristavka: hotel Union — ker je dotični hotel samostojen del poslopja.

Uredništva se tikajoče stvari je pošiljati na naslov: Mirko
:: :: :: Božič, Dunaj, IX. Lazarethgasse 18/III. 26. :: :: ::

Naročnina naj se blagovoli pošiljati potom čekov pošt. hran., ali pa po nakaznici na
upravništvo Zore, Ljubljana, pisarna Katoliške tiskarne.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Podlesnik.

Dijaško vprašanje.

(Konec.)

Izobrazba je resnica in lepota.

Slovensko dijaštvo hoče izobrazbe, mora torej stremiti najprej za resnico, želeli si tudi lepote. Resnica in lepota sta neločljivi.

Prva naloga vsega slovenskega dijaštva je, da dá narodu čim najboljših voditeljev. Čim širše obzorje, globokejše pojmovanje o posamniku, njegovem pomenu dela za celoto; čim zrelejša bo naša sodba o kulturnem gibanju vseh organizmov in ljudstvo na notranje presnavljajočih sil, tem lažje nam bo sredi življenja podati roke za skupno dobro.

Skupno dobro, kultura . . .

Danes se vse vrši v imenu kulture, napredka. Demokratiziranje družbe je potegnilo za seboj i demokratiziranje vede. Veda se je ponižala in postala — „popularna znanost“. Naj se nam oprostite za marsikoga heretične naše misli: Vsebina te popularne znanosti in način, kako se razpečava, vêdo tako rada zlorabljata! Z nezaupanjem zremo to sumljivo nenadno navdušenje in ljubezen za narodno prosveto. Vsiljuje se nam vprašanje: Ali more to osrečiti ljudstvo?

Vsaka kultura je nekaj izraz splošne lastnine duševnega in materijelnega stanja te ali one celote, je rezultanta vseh v celoti javljajočih se sil.

Moderna kultura ima v sebi anarhične kali in zato moderno bolezen: ne zbira, urejuje in druží, nego deli in atomizira. Ne pripoznava božje avtoritete, zato ji sledi greh, za grehom pa — prokletstvo.

Kdor torej smatra za edino svojo nalogo, širiti med našim narodom moderno, protiversko kulturo, naj resno premisli, je-li njegovo delo narodu v resničen **n a p r e d e k** v **d o b r e m**. S tujimi idejami, s hipotezami in laži - rezultati moderne „vede“ ne osrečite naroda! Kdor hoče anahijo našega narodnega življenja, ta širi med nami moderno kulturo, hčerko moderne, avtonomne vede!

Kdor išče utešenja svojemu po sreči in resnici hrepenečemu srcu v moderni kulturi brez Boga, prav, naj ga išče! Naj ga išče, resnično išče brez predsodkov, z vso silo svojega čilega uma, z vsem žarom nepokvarjenega srca, z objetjem celega svojega bitja in s čim največ prave in dobre volje.

In ko je resnico, čisto in nepokvarjeno resnico našel, naj ji ne zapre poti do srca, naj ne ostane samo na pol pota: sprejme naj jo vase z isto ljubeznijo in hrepenenjem, s katerim jo je iskal, naj ne zapira oči, da bi je ne videl — hčerke svojega dolgoletnega truda, tolažnice temnih ur in razdvojenosti. Blagor, ki je revež v nesreči zašel, a vendar ohranil vsaj neizkvarjeno, po resnici in sreči mreče srce. Blagor večji, ki se je ne boji priznati tudi v dejanju — vsem svojem življenju!

Čast komur čast: i nasprotnikom, ki so dobre volje in poštenega truda za resnico.

Tu smo si sorodni po hrepenenju in stremljenju, tu se družijo naše poti.

Kdor pa sam ni prepojen s hrepenenjem po resnici in popolnosti, nima jasnosti o najvažnejših življenskih vprašanjih, ki posegajo globoko v mišljenje in srce vsakega posamnika, so pomenljiva za cel narod, in to iz lastne krivde, naj bo vsaj toliko pošten in naj ne slepi drugih, ko sam ne pozna in noče poznati resnice. Kdor tu greši, vedoma in namenoma greši, s tem se naše poti vedno križajo!

Vemo, da je danes večina slovenskega dijaštva v taboru, ki se navdušuje za moderno kulturo — brez Boga. Vsi izgovori ne veljajo: večina nasprotnega nam dijaštva podpira vsaj **moralno**, če ne i **dejansko**, protikulturne težnje v slovenskem narodu!

Naloga slovenskega katoliškega dijaštva pa je še posebej: mi moramo biti med prvimi v idealnem napredku. Prvi pa tudi po krepkem in blagem čustvovanju in zlasti — zglednem življenju. Zakaj bi tega ne priznali odločno in jasno? V tem imamo moč za rešitev slovenskega dijaškega vprašanja: **praktični katoliki!**

Če mi kot katoliki čisto in jasno in ne samo zunanje ter iz navade umevamo in priznavamo prav najprvotnejši vzrok in prvi največičastnejši nagib za svoje versko življenje, namreč božjo resnico samo, ki ne more varati in ne varana biti, potem mora to vplivati i na nasprotno dijaštvo in dijaštvo slovensko vobče.

Naše delo, naš trud je posvečen resnici. Kot dijaki se učimo, da jo popolnoma spoznamo z vso silo svojega uma in vzljubimo z vsem žarom mladega srca. V sredini boja

med dvema skrajno se izključujočima kulturnima silama: ateizmom in katolicizmom, pa naj je naše poznejše življenje zopet posvečeno službi resnice. Zasebno in javno življenje pričaja da izpovedujemo jasno in odločno svoje prepričanje, da imamo le mi katoliki vir resnice. Preko učenja, po vedi vodi nas pot do jasno umevane resnice. To je naš program in konfiteor...

In ta naš program in konfiteor je krasno izražen v besedah sv. Bernarda:

„Sunt qui scire volunt, ut sciantur — et superbia est;
sunt qui scire volunt, ut scientiam suam vendant — et turpis quaestus est;
sunt qui scire volunt, ut sciant — et curiosa vanitas est;
sunt qui scire volunt, ut aedificentur — et prudentia est.
sunt qui scire volunt, ut aedificent — et charitas est.“

Da, samo kruhoborstvo je le — egoizem. Znanje brez višjega naziranja o Bogu in svetu — radovednost. Združitev in harmonija med obojim je najlepša filozofija — modrost. In ko stopi najvišja veda v službo človeštva, duševno in materielno povzdignjena, tedaj veda pomaga, rešuje: znanost postane — ljubezen.

Modrost in ljubezen: naš konfiteor in program prijateljem in nasprotnikom. To je pot do zmage naših idej in stremiljenj. V tem je za nas tudi rešen problem kulturnega in — dijaškega vprašanja!

Πρό τοῦ δὲ παντρίχου...

Dijaška vprašanja.

V nemškem jeziku je izšla pod gorenjim naslovom brošura*), ki obdelava nekatera najvažnejša dijaška vprašanja, kakor akademično prostost in visokošolsko pedagogiko, dijaško organizacijo in stališče nasproti inozemcem na nemških visokih šolah.

Vseučiliški prepiri v zadnjih letih so zbudili v nemškem dijaštvu potrebo po združenju in udeležbi vsega duševnega in političnega življenja. Podlaga temu združenju je pa brezpogojno akademična prostost. Pod to se razume prostost docenta in prostost dijaka (Lehr- und Lernfreiheit). Seveda se pod zadnjo ne misli take prostosti, da je dijak prost učenja, torej prostost lenuharenja, kakor se navadno govori, kajti sicer izgine pojem študent. Pisatelj zahteva premišljeno visokošolsko pedagogiko in pravi: „Trotzdem jetzt wenigstens gewisse Lehrziele feststehen, bedeutet die Lernfreiheit für träge Elemente einen Fluch, da sie dieselben zum Nichtstun verleitet und die systematische ernste Arbeitsgewohnheit für Jahre hinaus zerstört, aber auch für gute oft ein verhängnisvolles Geschenk, da sie leicht Ursache einer oberflächlichen Vielwisserei und einer einseitigen Beschäftigung mit gewissen Lieblingsfächern bildet. Der Ruf nach einer einsichtsvollen Hochschulpädagogik, die freigeschultes und pflichtgemäßes Studium zu einem harmonischen Ganzen verbindet und auch auf die Charakterbildung des werdenden Mannes Gewicht legt, ist heute nur zu sehr berechtigt... Auch in der Studentenschaft dämmert allmählich das Bewusstsein, dass man ohne planmäßige Hochschulpädagogik zuletzt auf einen toten Strang gerät, und die Versuche der Selbsthilfe sind des Beifalls weiter Studentenkreise sicher.“

Toda tu se ne gre za omenjeno akademično prostost, ampak za razširjenje pravice združevanja in zakonito uveljavljanje te pravice s tem, da se uvrste med disciplinarne določbe, kajti do sedaj je v resnici akademična prostost v tem oziru za današnji čas zelo omejena.

To doseči, bi bila po mnenju mnogih naloga „Zveze nemških visokih šol“, ki si je pa ta cilj pokvarila s svojo ozkosrčno, izključno k boju proti katoliškim dijaškim društvom hujskajočo agitacijo. Pisatelj meni, da bo nastala v „Zvezi“ kriza, ako ne dovoli pristopa tudi konfesionalnim društvom; kajti že sedaj ne odobrava dijaštvo mnogih visokih šol protiverske smeri Zveze, ali se brani, konfesionalna društva izključevati. Ako Zveza ne dovoli pristopa konfesionalnim društvom, se bo število zastopanih visokih šol vedno manjšalo in Zveza bo izgubila pravico nastopati v imenu nemškega dijaštva.

Poleg Zveze obstoji že kakih deset let druga organizacija, namreč prostodijaška, takozvana Finkenschaft, ki priznava obstoječa društva in ni protikonfesionalna. Vez med temi tremi organizacijami naj bi tvorilo skupno prizadevanje, podpirati dijaka pri učenju in pospeševati njegovo socialno življenje. V ta namen naj se izvoli odbor dijaštva, h kateremu volijo vsa društva enega člana, prostodijaki pa iz vsake fakultete enega. Na ta način bi se dala anarhija v dijaškem družabnem življenju odpraviti in bi prišli do urejene konstitucije.

Na koncu obsoja pisatelj ostro postopanje proti inozemcem na nemških univerzah. Sicer zahteva gotove predpravitve za domačine pri izkušnjah; inozemci morajo zadostiti vsem zahtevam, ki se stavijo domačinom. Mednarodni element se dandanes ne da odpraviti več z visokih šol. „Daher muss man deutscherseits diejenigen Ausländer, die auf Grund gleicher Vorbildung rechtmässige Glieder der civitatis academica geworden sind, in gastfreundlicher Weise als gleichberechtigte Kommilitonen anerkennen.“

*) Dr. P. Ssymank, Studentische Zeitfragen. Abdruck aus den Comenius-Blättern für Volkserziehung. Bd. XV. (1906). Berlin. Weidmannsche Buchhandlung.

ZORA

GLASILO KATOLIŠKO-NARODNEGA DIJAŠTVA

I. ZVEZEK

Ob zopetnem svitu „Zore“.

V glasilu dijaške struje naj se zrcali njeno gibanje; v dijaških strujah so do svojih skrajnosti kristalizovane ideje, ki gradijo in rušijo temelje širši družbi, iz katere črpa struja oživotvorenje svojih principov.

V tej družbi med našim narodom se bije boj, ki se roga vekovom, boj med katolicizmom in nekatolicizmom.

Na eni strani stoji ljudstvo, ki brani krčevito pravice svojega svetega prepričanja, na drugi strani takozvano izobraženstvo in večina izobraženstva, ki hoče ljudstvu iztrgati iz srca to prepričanje, da ostane srce prazno, ali obeta vsaditi nekaj kot nadomestilo, kar se še ni obneslo, ampak je eksperiment raznih osebnosti.

A ljudstvo si je zasnovalo na tretjem katol. shodu vseorganizacijo, si dalje gradilo temelje in črtalo cilje — zastonj bo hrušč nasprotne sile, razbil se bo liki val ob skalo.

Kdor ruje ob najobčutljivejše temelje našega ljudstva, ne bo našel stika z njim, vel list bo; njegovo stremljenje naj bo gigantsko, a je obupno napenjanje, pomenja zlorabo energije v dosego iluzoričnega cilja.

S katolicizmom stoji in pade osebnost slovenskega naroda. Kdor odkrito priznava in varuje ta zaklad narodove duše, tega narod sprejema v svojo sredo, druge ponosno odklanja.

Nas vabi bogata ljudska duša, pričakuje od nas ljubavi in slasti.

Narodu se hoče ljubečih, ki ga ljubijo kot koprneče slovensko dekle junaka svojih sanj; hoče se mu poštenjakov, kot jih neguje sam v svoji sredi, daleč od arkad moderne korupcije; prosi, milo prosi izobraženih, da stoječ na vrhu sedanje prosvete

z dalekim vidom razumno razpolagajo s silami bogato obdarjenega ljudstva, do katerega ne sega niti senca degeneracije narodov mu sosedov.

S tem je zarisana pot dijaštvu, zarisana smer listu. Izobraževati se nam je: zato nas je poslal s krvavimi žrtvami naš rod v tujino; ohraniti neomadeževane ideale verske in narodne; posvetila jih je sveta solza verne matere, ko je prvič prevzel našo vzgojo mrzli, trdi državni ustroj; zavedati se nam je, da stoji za nami ljudstvo, ki hrepeni po napredku in izboljšanju svojega mučnega stanja; zato bodi temelj vsemu teženju in življenju ljubezen do naroda, katera naj se dviga z rastočim razvojem osebnosti in prepleta kot vednozeleni bršljan sleherna dela, sredotoči sile v doseganje enega smotra, kojemu naj vsak posveti v svetem trenutku ljubezni in navdušenosti za križ in svoj slovenski dom sile svoje.

„Zora“ bodi kot doslej zrcalo teh stremljenj kat. narodnega dijaštva: sveti naj svetle naše ideale med mlajše naše tovariše srednješolce, izobražuje naj dijaštvo, ga pripravlja na vzvišeno misijo, bodi izraz objektivnega duha, ki vlada strujo!

Na delo tudi s peresom za naše krščansko ljudstvo!

Urednik.

Kdo je velik?

Napisal stud. iur. Martin Malnerič

Pojdimo mimo onih, ki človeka povzdigujejo v Boga, tudi mimo onih, ki ga ponižujejo v žival, in onih, ki ga raztresajo z zabavo. Stopimo med one, ki molče in vzdihujé razmišljajo.

Velikega si mislimo silnoga.

Oni, ki gledajo svet samo z one strani, ki nqsi napis: materija, polagajo silo v materijo. Podobni so Prometeju, ki je ukradel ogenj iz neba. Ni je namreč sile brez ideje. Sila pa je v duhu, je v umu in v volji.

Nekateri, ki so spoznali, da sila ni v materiji, so hoteli materijo prepojit z duhom. Zamislili so božanstvo, na videz silno in veličastno: ‚vse‘.

V cvetlici na polju, v zvezdah na nebu, v človeški duši — povsod gledaš isto avtonomno ‚vse‘, silno in mogočno.

‚Vse‘ bi bilo avtonomno. Toda avtonomnost ne počiva na antinomijah. — ‚Vse‘ je hotelo ubiti svobodnega človeškega duha, antinomije človeškega duha ubijajo ‚vse‘.

„Vse! Izravnaj misli in volje, in verjeli bomo tvojemu veličanstvu! — Človeška misel je svobodna in silnejša od tebe. Objema i cvetlico na polju, i zvezdice na nebu, i tebe — o, vse!“

„Vse“ bi bilo silno in mogočno. Toda premedla in pretenka je duševna meglica, ki bi naj prepojila materijo z duhom in s silo, in ne more zakriti teme in smrti v jedru, ki je materija.

Sila pa je samo v duhu, v materiji samo v toliko, v kolikor se je duh poslužuje kot sredstva.

Kaj tvori tedaj pred vsem človeka?

Človek je kakor roža, najfinejša in najnežnejša. Toda človek je misleča roža.

Ni treba, da bi se zarotilo proti njemu svetovje. Ena kaplja zadošča, da ga usmrti. Toda, ko bi se spravilo nanj svetovje, da ga stere, — človek je večji od njega, kajti on vé, da umrje, a svetovje ne vé, da mu pripravlja smrt (Pascal.).

Misel je, ki dela človeka — človeka.

Odkod prihajaš, hčerka duha?

Velikanske množice so se valile v veličastnih vrstah tja — proti kraljevemu grobu. Francoska do tedaj ni videla takšnega pogreba.

ln ko so vzdignili krsto, da polože v grob Ludvika XIV. Velikega, — tedaj je zavladata med tisoči smrtna tišina. Raz vzvišenega stala pa so zadonele besede govornikove:

„Bratje! Bog sam je velik!“

* * *

Lahko razumemo osuplost grških modroslovcev, ki so z začudenjem čitali začetne besede k evangeliju Gospodovega ljubljenca:

„V začetku je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in Bog je bila Beseda . . . . Vse je po nji storjeno, in brez nje ni nič storjeno, kar je storjenega . . .“

Ko so pa čuli, da je „Beseda meso postala“, so se oddaljili.

Modrovali so o Lepem in Dobrem in Resničnem, toda njihovo modrovanje je bilo podobno bolj snu kot spoznanju živeče realnosti. Zato niso mogli razumeti razdalje med tolikimi vzvišenostmi in tolikimi nizkostmi.

Nizkostmi? — Človek ni nizek vsled svoje slabotnosti in minljivosti, nizka misel je, ki ga ponižuje, da, često pod žival: žival ne misli, in dela dobro, človek misli, in dela slabo.

Plemenitost je znamenje velikosti. — Zato so nekateri Judje, ki so bili priča smrti Njega, v katerem je zedinjeno veliko, silno in večno in majhno, slabotno in minljivo — Boga-človeka, videč veličastno resnobo Njegovega plemenitega trpljenja, vzkliknili:

„Resnično, ta je Sin božji!“

* * *

Človek pa je kralj, ki je padel.

Človek hrepeni in celo svetovje leži v koprnečem in bolestnem pričakovanju.

Kralj je bil. Gledal je Lepoto, Dobroto in Resnico. Pa pozabil je Ljubezni in hotel je biti večji kot Bog.

In kralj je padel raz prestol.

Od tod vse človeško hrepenenje.

A Milost in Resnica je poslala svojega Sinú, da vzdigne padlega kralja.

* * *

Nad posteljo visi podoba: speča devica, oblečena v jeklen oklep. Črni lasje se ji zlivajo po zemlji, ob vznožju ji čuje angel božji. Njegova svetloba pada tudi na plemeniti, utrujeni in sladko speči obraz Device Orleanske.

Nekaj neizmerno plemenitega je na tem obličju, sladkega in pokojnega.

Človeška duša ne najde miru, dokler ne počiva v Njem, ki je Lepota, Dobrota in Resnica: Njej služiti, Njej posvetiti vsak trenotek, vsak dih in vzdih.

Človek je velik v tem, da služi svojemu Stvarniku.

* * *

Narod slovenski! V čem iščeš slave in velikosti?

Dvigni se v plemenitosti, in tvoj sijaj bo svetlejši od solnca.

Naše delo je, dvigniti sebe in narod v plemenitosti.

Katoliško narodno dijaštvo na III. slovenskem katoliškem shodu.

Mnogo smo pričakovali od III. slovenskega katoliškega shoda z ozirom na uspehe, ki sta jih imela prvi in drugi katoliški shod. V združenju je moč! Na socijalnem, kulturnem in političnem polju opazujemo dandanes živahno delovanje slovenskih katolikov, delovanje, ki je zadobilo svojo direktivo in moč na katoliških shodih, delovanje, ki ne sme zamreti, ampak zasluži, da se seznanijo ž njim vsi, ki žele svojemu narodu resničnega napredka.

Spoznati sedanje stanje tega gibanja kakor tudi vse osebe, ki se zanje zanimajo, povedati zahteve slovenskega dijaštva in se navdušiti za delo, za katoliško renesanso slovenskega naroda — to so bili motivi, ki so nas privedli na katoliški shod. Političen maneuver so videli nekateri v III. katoliškem

shodu. „Neue freie Presse“ je celo pisala, dá je bil namen tega shoda agitirati za prihodnje volitve. Česar kdo išče pri kaki stvari, to tudi — najde. In v katoliškem gibanju mnogi ne vidijo drugega kakor boj za politično premoč brez velikih kulturnih idealov in brez načelne podlage. Pustimo te v miru; kadar bodo hoteli objektivno soditi, se bodo prepričali o vsi stvari sami. Obdelavala se je tudi politika, kolikor ista spada v življenje vsakega katolika, a velikanska večina govorov je obsegala predmete, ki nimajo s politiko ničesar opraviti. In tega mora biti vesel vsakdo, kdor se veseli vsega, kar se stori dobrega za njegov narod, najsi izhaja dejanje od kogarkoli, prijatelja ali nasprotnika.

Misel, ki je morala navdajati vsakega, gledajočega te številne vrste, ki so prišle na katoliški shod tudi od daleč in z velikimi žrtvami, je bila: Da Slovenci dosežemo kdaj kaj velikega, nam ni treba drugega kakor delavcev, ki bodo imeli v sebi nekaj te moči in požrtvovalnosti, ki navdaja te vrste. In biti nekoč temu ljudstvu voditelj četudi v malem delokrogu, je naloga, ki ni nevredna najboljših moči in najvestnejše priprave, je delo, ki se bogato obrestuje. Izobraženci smo večkrat pod svojim narodom, pravi po mojem mnenju čisto prav Cankar glede naših pisateljev („Naši zapiski“). Iz takega zdravega, utrjenega naroda morajo že izhajati možje, ki si bodo pridobili Krezovih zakladov duha in — značaja ter vernosti. Tukaj je elita naroda, s katero naj se narod prekvasi.

Opazujoč disciplino, ki je vladala povsodi, in harmonijo med udeleženci smo si mislili: Ali bi bilo to mogoče, ko bi ti ljudje ne bili resnično prepričani o pomenu sedaj baš dobro pričete katoliške renesanse slovenskega naroda, ako bi bilo vse to samo — terorizem? Da se pa ohrani med narodom to zaupanje do katoliškega dela, naj si dobro zapomni vsakdo zahteve, ki jih je stavil v svojem drugem govoru dr. Krek na vsakega socialnega delavca: Socialni delavec poznaj dobro svoje ljudi, bodi jim odkrito dobrohoten in ne prihajaj med nje, kakor bi delil miloščino, ampak bodi prepričan, da je socialno delo dolžnost vsakega člana človeške družbe. Po vsakem napadu moraš postati močnejši!

O nastopu katoliško-narodnega dijaštva na III. slovenskem katoliškem shodu pisati si mi naročil, tovariš urednik, kaj ne? Torej bi bila s tem moja naloga izvršena, ker sem mnenja, da je bil za nas najvažnejši — tako obili nastop pri predavanjih v zvezi z mislimi, ki so se nam pri tem porodile. A da ustrežem Tvoji želji vsestransko, poizkusim opisati še naše zunanje nastope, kjer smo nastopili namreč kot govorniki in prireditelji.

Pri pozdravnem večeru v soboto 25. avgusta sem opazoval, da so bili tovariši v obilnem številu zbrani v Unionu. Menda za vsakega važnejši od uradnih pozdravov so bili pozdravi znancev in tovarišev. Pozdravil si došle zborovalce Ti v imenu „Danice“, Malnerič in Dolenc pa v imenu „Zarje“ in „Slovenske dijaške zveze“.

Živahno so se udeleževali člani dela v odsekih; predlagali so nekateri dostavke k resolucijam, ki so bili sprejeti, kar kaže, da jim je bilo na prospetu stvari res ležeče. Referate štirih tovarišev objaviš itak v „Zori“. Na

prvem slavnostnem zborovanju je pozdravil v imenu slovenskega katoliškega dijaštva t. č. predsednik „Slovenske dijaške zveze“ Dolenc: Na l. katoliškem shodu so bili zastopani vsi stanovi, samo slovenski akademiki ne. Njih versko in večinoma tudi socialno naziranje jih je ločilo od naroda. Za to, kar je našemu narodu najsvetejše, so imeli mnogi le pomilovalen nasmeš. Sedaj drugače. Tudi med akademiki se dobe sedaj moške, ki priznavajo javno, da jim je katoliško svetovno naziranje pravec, po katerem hočejo uravnati svoje zasebno in javno življenje. Slovenci smo prepričani, da nas je ustvaril isti Bog kot druge narode in da imamo po božjih in človeških zakonih isto pravico do obstanka kot drugi. Demokrati smo, ker vidimo, da moč slovenskega naroda ne leži v boljših stanovih, ampak v preprostem ljudstvu, iz katerega so izšli doslej do malega vsi prvoboritelji naroda. „Kar mož nebesa nam poslala, da večnih nas otmo grobov, vse mati kmečka je zibala, iz kmečkih so izšli domov“. In v imenu verske, narodne in demokratične ideje, ki nas združuje tukaj, pozdravljam še enkrat prisrčno drage rojake.

Zaključek katoliškega shoda — in lahko rečemo vreden zaključek — je tvoril komerz „Slovenske dijaške zveze“. Časniki so pisali in udeleženci, ki so doživeli že več komerzov, so bili edini v tem, da je bil to najlepši komerz, kar jih pomnijo v Ljubljani. Seveda to ni zasluga dijaštva, ampak zborovalcev, ki so po resnem delu v odsekih in poslušanju govorov prišli se od svojih bratov po mišljenju posloviti. Splošna zadovoljnost in plemenito veselje, ki je navdajalo vse, bodisi da so bili sotrudniki pri izvrševanju programa ali pa poslušatelji, se je kazalo krasno na tem komerzu, ki je bil slavnosten ter fin ob enem, tako prisrčen ter — demokratičen. 300 programov smo dali tiskati, a se kmalu prepričali, da bi jih bili dali lahko trikrat toliko. Komerz je otvoril predsednik dijaške „Zveze“ s pozdravom na vladiki dr. Sedeja in dr. Jegliča, vse slovensko ljudstvo brez ozira na stan, državne in deželne poslance, zastopnike bratskega naroda hrvaškega in češkega, zastopnika beneških Slovencev, starejšine in člane naših akademičnih društev, zastopnika italijanskega katoliškega dijaštva ter še nekaj posameznih dostojanstvenikov z besedami: Slavna gospoda! Minuli so dnevi resnega dela, dela za pripravljalni odbor, ki je vodil predpriprave in nam oskrbel tako zanimiv in raznovrsten program, dela za gospode govornike, ki so zanetili v mnogem srcu ideje, ki nas bodo spremljale skozi celo življenje, dela pa tudi za vse častite udeležence, ki so sledili govorom s tako vztrajnostjo in zanimanjem. Bili so to lepi dnevi, na katere živi spomin v človeku celo življenje. Svetili so nam v dušo žarki resnice, ki so pregnali iz nje marsikak inrak in dvom ter iz tega izvirajočo skrb in negotovost, in naše srce je zažarelo navdušenja ob ognju bratov. Ta luč nam bo svetila, ta ogenj nas bo ogreval, ko bomo ločeni vsak v svojem delokrogu delovali na realiziranje načrtov tega katoliškega shoda.

Zadnjikrat smo zbrani tukaj ob ti priliki. Kak namen naj ima to snidenje? Jaz mislim, da istega, kot ga ima praznik v življenju delavnega človeka: Naj bo to odpočitek ali prijateljski sestanek. Kot bratje smo se

spoznali pri zborovanjih in to bratstvo si hočemo utrditi v prijateljskem razgovoru. Vesel sem, da je pripravljalni odbor določil baš komerz za katoliško narodno dijaštvo. Kajti mi iščemo stika z domovino, od katere smo ločeni med svojimi akademičnimi študijami, mi želimo spoznati vzorne voditelje našega naroda in še bolj v vsem njegovem življenju in stremljenju narod sam, med katerim enkrat živeti in za katerega delovati je naša želja.

Nato odda predsedstvo prvemu predsedniku „Danice“, g. dr. Jankoviču. Predsednik „Zarje“ tovariš Malnerič pozdravlja vladike, tovariš Marinko slovenske poslance in jim polaga na srce skrb za slovensko vseučilišče. Dr. Šusteršič odgovarja v imenu poslancev, da pričakuje v tem oziru mnogo od nove volivne reforme. Zraven priporoča akademikom, da se varujejo brezsmiselnega ponosa in bodo značajni v vsakem položaju. „Ostanite samim sebi zvesti!“ Preobširno bi bilo navajati vse govornike, katerih je bilo 15. Govorila sta med drugimi tudi oba vladiki, poslanca Šuklje in dr. Korošec in zastopnik beneških Slovencev. Živahno pozdravljen je govoril pisatelj Finžgar o delu po izobraževalnih društvi, da odpremo narodu oči popolnoma. Univerze pod kozolci (v taki se je vršilo predavanje 15. avgusta v njegovi župniji Želimlje. Op. pis.) naj nam uravnajo pot do univerze v Ljubljani.

Veliko pozornost je zbudil močan in izborno izvežban dijaški zbor obstoječ iz pevcev bogoslovcev in pevcev katoliških akademikov. Na tem mestu katoliško dijaštvo najiskrenejše zahvaljuje tovariše bogoslovce za njih požrtvovalnost, zlasti velja pa hvala vseh tovarišu stud. kons. St. Premrlu, ki je zbor izvrstno izvežbal in vodil.

Vnovič so nam začrtane poti, krenili ne bomo z njih.

Mlinar.

Pesmi domu.

I.

Jesenske megle, golobje beli
na polje na mračno so seli,
od vzhoda na zahod gre mrak,
kot mračna slutnja težak. —

O dom Ti moj, brezkončni grob,
nad tabo vranovi klujejo,
se belega dne sramujejo,
ne vejo luči,
ne znajo zvezd — —
pijoči kri
sredi polja — —

A mati obraz zagrnila je svoj
Ti tudi — o Brute moj?

II.

Ali pada megla na meglico?
Ali ide žalost na oči?

V prošlosti so naše sence bol in kri,
zapuščena plaka mati, boli hči,
dolgo čaka, a na vzhodu svita ni —

Ali pada megla na zemljico?
Ali pada žalost na oči??

III.

Kdaj bo tvojih konec boli,
kdaj število polno ran,
domovina, mati bedna,
ali naj ne sine dan?

Ko bo pesem zabrnela
preko rodnega polja
in bo tujcev vdova mnoga,
mnoga mati plakala.

Prvi sestanek hrvaškega katol. dijaštva na Trsatu.

Prvi sestanek hrvaškega katoliškega dijaštva, ki se je vršil dne 21., 22., 23. avgusta t. l. na Trsatu, je velepomemben. Hrvaško katoliško dijaštvo je storilo s tem prvi večji korak na polju svoje organizacije. Ideja verska, narodna in demokratska jim je temelj in na tem temelju so si zasnovali pot in način prepotrebne organizacije.

Zlasti dva momenta, ki smo ju opazili ob tej priliki, sta važna, da ju preudarimo. Prvič smo spoznali, kako vrlo je potrebno, da deluje bogoslovno in posvetno dijaštvo vedno roko v roki. In v tem oziru hrvaškim bogoslovcem vsa čast, kajti s številno udeležbo in živahno debato so pokazali zmisel za skupno delo. Častno so bili zastopani po več odposlancih vsi hrvaški bogoslovski zbori. Druga stvar pa, ki jo je treba poudarjati, je pa vzajemnost med hrvaško in slovensko mladežjo. Usoda nam je naklonila, da se je slovensko katoliško dijaštvo organiziralo celo desetletje prej nego hrvaško. Zato smo iz srca radi šli na roko bratom Hrvatom s svetom in navodili, v kolikor smo si pridobili izkušenj tekom let. Evo vam slike celega sestanka.

Dne 21. avgusta zvečer se je zbralo dijaštvo v dvorani hrv. čitalnice. Po poročilu pripravljalnega odbora se izvoli za predsednika zborovanja dr. Milan Marakovič, ki prisrčno pozdravi zlasti slovenske goste in ostalo dijaštvo. Med gosti naj omenim prof. Biničkega, ki poudarja v pozdravu, da delamo na temelju vere za domovino. Nato pozdravijo došli zastopniki slovenskega katol. narodnega dijaštva svoje tovariše Hrvate, ki so se prvikrat zbrali, da zasnujejo načrt pozitivnemu delu za narod na temelju krščanstva. V imenu „Danice“ pozdravi tč. predsednik phil. Božič, v imenu „Zarje“ tč. predsednik iur. Malnerič, za „Slov. dijaško zvezo“ tč. podpredsednik phil. Gorjanc, v imenu katoliških abiturientov Mašič. Vsi pozdravi so bili sprejeti z živahnim bratskim navdušenjem.

V sredo po skupni sv. maši otvori ob polu 9. uri predsednik zborovanja.

Najprej govori theol. Dujmušič. Vse se organizira, dobro in zlo, zato se mora tudi hrv. katol. dijaštvo. Najprej pa nam je treba določiti način te organizacije. Ne smemo biti taki, kot je današnji svet. Na eni strani mrzli egoizem, na drugi pa prazni idealizem, ki se zruši, ker nima temelja. Mi pa bodimo trezni, ne fantasti, idealni in ne materialisti. Kajti le na ta način bomo mogli delovati za ideale, za koje so se borili naši predniki s svojo srčno krvjo.

Drugi referira phil. Madjer in sicer „O dobrem in slabem tisku“. Moderni svet prihaja na dan z idejami, ki z njimi pobija in kruši naše ideale. Te ideje razširja pred vsem s pomočjo tiska. Nato govori referent, podrobno o tendenci hrv. listov in navaja dokaze, kako nekateri izmed njih pišejo proti veri. Pred vsem obsoja „Pokret“, ki z uprav

pobalinsko maniro grdi našo sv. vero. Enaki listi so še: „Obzor“, „Novi List“ (v Reki), „Naše Jedinство“ (v Spljetu). Enako so zavili nasprotniki svoje tendence tudi v leposlovje. Uživanje, Bakhus, to so zanje ideali. Višje se njih misli navadno ne dvigajo. Zato moramo mi delovati v nasprotnem zmislu. Lepa knjiga naj dviga krepost. Nato navede katoliške hrvaške liste.

Nato predlaga resolucije, ki se sprejmejo po daljši debati.

Hrvaško katoliško dijaštvo hoče delovati na to:

1. Da se slabi tisk izpodriva z vso silo in radi tega jih ne čita brez posebno važnih razlogov in jih ne podpira in druge odvrča, da jih ne bero in podpirajo;

2. da hoče vsak poedini podpirati po svojih močeh katol. tisk;

3. da hoče vsak poedinec a) postati naročnik „Luči“ in po možnosti „Hrvaške Straže“, b) podpirati te liste s sodelovanjem, c) pridobivati jim naročnikov;

4. da hoče med znanimi rodoljubi izven dijaških krogov pridobiti „Luči“ obilo moralne in materielne pomoči.

Dr. Milan Maraković govori o organizaciji hrv. katol. dijaštva v zmislu sledečih resolucij in poudarja predvsem veliko potrebo, **da se ustanovi hrvaško katoliško akademično društvo v Zagrebu**, ki naj bo ognjišče katoliškim akademikom. Skrajni čas je že zato.

Resolucije:

Hrvaško katol. dijaštvo zbrano na sestanku na Trsatu smatra za potrebno, da se:

1. po vseh hrvaških univerzah in srednjih šolah osnujejo kongregacije;

2. da se v Zagrebu osnuje katoliško akademično društvo, kakor je „Hrvatska“ na Dunaju in da se hrvatsko katol. dijaštvo v Gradcu zbira okoli „Zarje“, dokler nima lastnega društva;

3. da ta društva stopijo v Zvezo hrvaškega katol. dijaštva;

4. da se pozove hrvaška duhovščina in katol. inteligenca, naj se zavzame za vsa ta društva.

Zastopniki zagrebške akademične kongregacije poudarjajo pri debati težkoče, ki bi ovirale ustanovitev katol. akad. društva. V uro trajajoči debati se je govorilo o načinu in pripravah zato.

Phil. Ljubomir Maraković govori o „organizaciji bojevnikov“, o načinu, kako naj se organizira hrvaško katoliško srednješolsko dijaštvo.

Tretji dan, v četrtek referira theol. Cimerman: „Kulturno delovanje hrvaških bogoslovcev“. V globoko zasnovanem predavanju govori o nalogah hrv. bogoslovnih dijakov. Liberalizem pronica danes vse naše javno življenje in si pridobiva tal. Tudi med Hrvati razširja liberalizem nauke, ki so prošlosti hrv. naroda tuji. S frazami operirajo in lažejo, da ugonobe cerkev in nje ustanove. Zato je treba odpora. Zato mora hrvaška bogoslovna mladež gledati na to, da se dovolj izobrazí v socialnem in

gospodarskem oziru in se sploh pripravlja za življenje z vsestransko izobrazbo. Drugič naj pa že za časa študij ljudstvo poučujejo in izobrazujejo s tem, da ustanavljajo ljudske čitalnice in knjižnice in predavajo iz raznih strok, oziroma pomagajo duhovnikom pri takem delu. Treba je tudi, da se temeljito poučimo o filozofiji in smo verzirani v vseh vprašanjih, kjer stavijo nasprotniki ugovore.

Resolucije :

Kulturno delovanje hrvaških bogoslovcev obsega tri panoge :

1. Gospodarsko organizacijo.
2. Ljudsko izobrazbo.
3. Apologetski študij.

Raditega, kakor so bogoslovci obvezani pojmujoč svoj duhovniški poklic in protikrščansko ter protiversko tendenco liberalizma, da osredotočijo vse svoje delovanje proti liberalizmu, tako so tudi obvezani, da se pečajo z omenjenimi strokami in s pomočjo teh izvajajo reakcijo. Ad 1. Zato je treba, da si med šolskim letom med seboj in z voditelji naroda dopisujejo in netijo smisel za gospodarsko organizacijo in goje ljudska predavanja za časa počitnic in snujejo Reifeisenove posojilnice. Da se to omogoči, naj se prosijo ravnateljstva bogoslovij, da vpeljejo poduk o narodnem gospodarstvu. V švrho praktične izobrazbe pa naj se bogoslovci obračajo na „Slov. dijaško zvezo“, ki jim naznani one čast. gg. duhovnike, ki bi bili pripravljeni, da sprejmejo gg. bogoslovce, da proučavajo njih organizacije. Dajo naj se jim v to svrho štipendije.

Iur. Ivan Bonacci govori o delovanju ostalega dijaštva na kulturnem in socialnem polju med narodom. Referent na drobno in temeljito opiše vse delovanje za narodno prosveto v zmislu teh resolucij :

1. Naj se sestavi odbor treh članov, ki naj prirede vsako leto v počitnicah glavno skupščino in na tej obrazlože delovanje hrvaškega katoliškega dijaštva.

2. Hrvaški katoliški akademiki se zavežejo, da hočejo delovati sporazumno z odborom :

- a) pri pouku analfabetov,
- b) proti alkoholizmu,
- c) prirejati ljudska predavanja osobito med srednjo inteligenco.

3. Naj se voli po vseh semeniščih po en odbornik, ki bo delal sporazumno z omenjenim odborom. S temi odborniki bogoslovcev naj delajo sporazumno i drugi dijaki.

4. Naj se hrv. katol. dijaštvo bavi s teoretskim in praktičnim proučavanjem soc. vprašanja.

5. Naj se dajejo poleg bogoslovcem tudi ostalim dijakom v to svrho potne štipendije.

6. Vsa ta uredba naj se da v roke „Hrvatski“.

7. Hrvatsko katoliško dijaštvo zahteva od vlade reciprocitetno veljavo izpitov zagrebškega vseučilišča in poziva hrvatske zastopnike, da to odločno zahtevajo.

Tako je končalo to velepomembno zborovanje. Omeniti moramo, da se je vršila po vsakem predavanju in o resolucijah dolga debata, v kateri se je vsako vprašanje vsestransko premotrilo. Zborovalo se je od polu 9.—12. ure zjutraj in od polu 3.—7. ure zvečer z izredno marljivostjo.

Brzobjavnih pozdravov je došlo blizu 20.

Popoldne so se zbrali vsi zborovalci v „Hrv. čit.“ k sestanku. N zdravljanja in burne ovacije zlasti med slovenskim in hrvaškim dijaštvom so bile prav bratske. Z navdušenjem je sprejelo hrv. dijaštvo nas Slovence na kolodvor.

Dal Bog, da dobi organizacija hrv. katol. dijaštva kmalu krepke korenine in krepko nastopa za svoje ideale paralelno roko v roki z bratskim slovenskim dijaštvom. Vse slov. katol. narodno dijaštvo, ki se je udeležilo sestanka po svojih zastopnikih, izreka l. hrv. katol. dijaškemu sestanku najsrčnejšo zahvalo za bratski in nad vse srčen sprejem. Naj bi bil ta sestanek začetek praktične vzajemnosti med bratskima narodoma.

Naši cilji in nevarnosti.

Mirko Božič.

Človek živi kot osebnost. Telo je časno in služi duhu, dokler je ta v telo vkovan, telo je torej nekako sredstvo, da doseže duh oni smoter, ki mu je dan. Duh je večni, zadnji smoter mora biti cilj delovanja tudi v večnosti; torej mora biti sam večni. Človek spozna po lastnem razumu, da je Bog, a jasno in nevarljivo sliko odnosa posamnika v splošno in podrobno do Boga kot najvišje dobro nam daje šele razodetje in avtoriteta cerkve. Ta najvišji, najbolj vzvišen cilj imenujemo teološki.

Človek živi kot član vrste, to je človeške družbe. Splošen cilj je kar največja blaginja človeške družbe. V to se mora naravnati vzreja človeškega telesa, poizkušati mora, da doseže kar najvišjo telesno popolnost. V tej smeri se mora vršiti vzgoja duha, njen cilj je najvišje mogoče izpopolnjenje in uveljavljanje duševnih sil, ideal bi bil torej: najpopolnejša izobrazba telesa in duha v dobro človeštva — rekli bi mu socijalno-energetičen cilj.

Človeška družba je diferencirana po lokalnih razmerah in po osebnostnih posebnostih onih delov, zlasti večjih, iz katerih obstoji. Ti ločilni momenti ne izpremene ničesar na bistvu smotra posamnika v človeški družbi, torej ostane smoter isti v manjših, organskih delih celote, le na mesto človeštva o gori omenjeni opredelitvi stopi ozir na dobro dotičnega dela človeštva, to je za nas slovenski rod, deloma že rodbina. Dvojno je namreč delo, ki vodi do tako vzvišenih idealov, kateri čakajo v nedogledni daljavi svojega vstvarjenja: podrobno delo v smislu zadnjega smotra in koncentriranje, ki uspehe podrobnega dela združuje v višje enote in s temi zopet vrši kot s prvimi enotami isto delo.

Socijalno energetičen cilj ni absoluten, sami mu ne moremo določiti natančno meje in smeri; pri teologičnem se moremo in moramo ozirati na razodetje, ki je vzvišeno nad vsakim dvomom. Drugi smoter je od Boga, ker je dan nujno po človeški naravi; celo podrejen je prvemu, ker mu moremo le s pomočjo prvega določiti bistvo nedvoumno.

Vsakemu delu in prizadevanju se stavijo na pot zapreke; ko spoznamo te ovire in njih odnos do tega, kar hočemo doseči, spoznamo nevarnost.

Človek je razumno, hoteče in čuteče bitje. Volja je determinirana z ozirom na dobro, za dobrim mora stremiti; ni pa primorana težiti za gotovim dobrim, izbira si ga, kot tudi sredstva. Volja sama iz sebe si ga ne more določiti, to je stvar razuma. Razum bije pa vedni boj s čuvstvom; ako podleže razum, zmaguje funkcija telesa, zvezanega z duhom, volja je slaba. Ako obvlada razum čuvstvo, je volja dobra, človek je v oni višini, za katero je rojen. Ako razum spozna in prizna pravo, s tem še ni rečeno, da se volja ne bo upirala. Sokrat je sicer trdil, da človek tudi stori, kar prizna za pravo, a se je motil, ker je preziral čutne elemente človeške osebnosti. Da vlada razum nad čuvstvom, v to je treba vzgojiti voljo; ako stalno prevladuje čuvstvo, je človek res podoben le višje razvitemu živalskemu organizmu.

Cel razvoj človekov je odvisen od vzgoje od strani družih in od samovzgoje. Razum sam more spoznati bivanje Boga in potrebo Njega kot najvišjega dobrega. To spoznanje je kot zaklad v dnu srca novorojenega otroka, dvigne se, ako niso ovire prevelike, dvignjenega človeka prav uporabljaja, ako ga ne uničijo sovražne sile. Dvigniti ga ima izkušena rodbinska vzgoja, tu je največja nevarnost, da se zatro nežne kali. Zato zahtevamo enotno rodbinsko vzgojo, koji je temelj nerazdružnost zakona. Glavno nalogo ima v tem oziru mati. V mladih letih, dostikrat, za časa dijaške dobe se sklepajo zveze, ki vedejo tudi do zakona. Ne zdi se nam neumestno, ker ga potrjuje vsakdanja izkušnja, svarilo in bodrilo: Ko izbiraš zvezdo svojih mladostnih sanj in družico v življenju, glej na njeno versko vzgojo in prepričanje. Nevarnost je velika, ker ženska se prilagodi tvojemu mišljenju, hlini tudi vernost in se tega dostikrat niti ne zaveda. Pozneje se izcimi iz tega mlačnost, ki je smrt za versko vzgojo otrok.

Druga nevarnost preti v šoli, zato zahtevamo konfesionelno šolo; ne le da se trpi pouk verouka, ampak, da tudi učiteljstvo poučuje v smislu katoliškega svetovnega nazora. Zahtevamo pa za veroučitelje na srednjih šolah može, ki stoje na vrhuncu modroslovne, apologetične, teologične in pedagoškične vednosti. Naloga je tako obsežna, tako odgovorna, da hoče požrtvovalnosti, hoče, da se ji posveti ves čas.

Nevarnost preti od čtiva. Kako dati srednješolski mladini tehtnega apologetičnega čtiva, bodi skrb katoliških krogov, tudi katoliško-narodnega dijaštva!

Vsak mora imeti pa tudi voljo, da se vzgaja sam v tem zmislu. Otresti se hojazni pred mnenjem javnosti, zastrupljene od brezverskih načel, javno priznavati vero, ugotoviti v sebi nekaj konfesionelni ponos, je prvi pogoj.

V drugem delu o dosegi največje blaginje za človeško družbo se nam je ozirati na organizem in na dušo.

Človek je dolžan, da ohrani organizem zdrav, ne le sebi, ampak tudi družbi. Izvzemši higienična določila, se ozrimo le na nekatere nevarnosti, katerim dijaštvo lahko podleže, bodisi že brezmejno pitje ali ono življenje beznic in propalih velikomestnih templov proste ljubezni.

Narodnostna mlačnost ali novokrščenost ima svoje korenine v rodbini. Najslabše vplivajo v tem mešani zakoni. Žalostno, a vsled narave in stališča ženske je naravno, če se ženska ukloni in so otroci očetove narodnosti. Poniževalno naravnost je, ako rodbinski oče izreče, morda tudi s krvavečim srcem svoj: „concedo“.

Nevarnost je ravno zato tako velika, ker zajemamo svojo izobrazbo iz virov, ki so našemu življu tuji. Mladina mora biti prva, ki bo začela izobražati se pri sorodnih nam narodih slovanskih.

Mlačnost goji pa največ šola. Dovršivši šolo imaš vsa ušesa polna o patriotizmu, ki se ti ga notorično vceplja; navdušujejo te za veličine krivičnih, privilegiranih stanov, za zatiralce tvojih očetov, da vidiš v državi svojo širšo domovino, ki naj jo ljubiš! Sejajte mesto tega v mlada srca ljubav do prave domovine, kjer biva rod, ki govori isti jezik, za svoj rod naj preliwa sin Slave kri, ne za hladno-kruti birokratični državni ustav.

Stoletij beg in sila viharjev dokazuje, da je slovita življenska moč v nas. Tesno je združena za naš narod samoobramba in obramba pred serij evropske družbe! Samo strupa more najti primitiven narod pri večjih, strup je, ki prvi dahne v telesa zdravih. Nekaj teh in takih smo izkušali naštet v tej razpravi, zakaj poznati je pred vsem potreba sredstva, ki jih uporabljamo.

In če je prodril v naš že mnog kvaren sok, je naloga katoliškega shoda opozarjati na to, izžgati gnojne prisade, izrezati in odločiti jih od zdravega telesa.

Ni samo manifestacija katoliški shod, dan sodbe in analize naj bode, ko bode bolj del Slovenstva molil svoj — confiteor!

„Krst pri Savici“ v pogledu na celotnost Prešernovih poezij.

(Piše Zorislav.)

(Dalje.)

Sicer smo naposled podobni onim, ki se — norčujejo sami iz sebe (prim. Aškerc, Uvod k Prešernovim poezijam str. XL).

Vprašanje, za kaj je hotel Prešeren duhovščino si nakloniti, nam je sedaj bolj jasno.

Odgovor na tretje vprašanje (Zora, str. 134) bi bil: da zadosti svojemu čutu za spodobnost in da dá zadostilo vsem onim, ki so se čutili razžaljene.¹⁾

¹⁾ Da-li je ostal pri tem mnenju vedno, je drugo vprašanje.

To pa je mogel storiti le, če je zložil „Krst“ iz prepričanja, in narobe: če ga ni zložil iz prepričanja in od srca, ni popravil moško svoje napake, temveč je hotel duhovnike z njim samo „potegniti“, in ker ni na tak način popravil moško in častno svoje napake, je potegnil — tudi sebe s a m e g a.

Če vse to premislimo, bomo svetovali Albinu Prepeluhu, ki mu pravi Prešeren¹⁾:

„Poglej se, dragi bratec!“

naj dostavi:

„Poglej me (Prešerna), dragi bratec!“

Četrto vprašanje se bode zdelo marsikomu odveč. A ni, kajti če pomislimo, da si je hotel Prešern duhovščino skoro gotovo nakloniti z a celo življenje, in da je moral skleniti, da bode potem tudi celo življenje tako pel, da si ohrani njeno naklonjenost, sledi iz tega, da je moral skleniti ob enem, da bode tudi tako živel, da si nakloni duhovščino in si ohrani njeno naklonjenost; sicer njegova pesem — ni njegovo življenje.

Za pravega pesnika je tedaj takšen sklep nemogoč, absolutno nemogoč brez istočasnega sklepa, v onem duhu tudi živeti, v katerem bode pel.

— — — —
— — — —

drugih ne, le t e naj po je,
dokler da bo v grobu vtihnili!“

Ker pa si je hotel Prešeren nakloniti duhovnike kvečjemu v tem smislu da bi se zanimali za njegove poezije²⁾ zato je ravno trditev, da mu pesem ni prišla od srca,³⁾ napačna toliko časa, dokler kdo ne dokaže, da so ležali njegovi interesi do naklonjenosti duhovčine, ne v poezijah samih, ampak zunaj njih.

Važen dogodek v Prešernovem življenju je gotovo smrt najdražjega mu prijatelja Matije Čopa

Vemo dobro, kaj pomeni človeku prijatelj, najdražji prijatelj. Če to vemo, bomo tudi razumeli, kaj pomeni človeku s m r t najdražjega prijatelja.

Poglejmo, kakšen odmev zveni iz Prešernovih poezij ob spominu na Matijo Čopa brez vpoštevanja „Krst pri Savici.“

Že l. 1835 mu posveti v 30. števil. „Illyr. Blatt a“ najdaljšo in najlepšo n e m š k o pesem, kar jih imamo od njega:

Dem Andenken des Matthias Čop.

“Ὁν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

„Jung stirbt der, den die Himmelmächte lieben.

¹⁾ Zgoraj v „Zori“ str. 91. stoji: „Nastavil mu ga je pod ‚obraz‘“, mesto ‚pod n o s‘, kakor stoji v originalu. S tem popravljamo dotično mesto

²⁾ T. j. hoče si jo nakloniti v prid svojih poezij ali iz navdušenja za poezijo,

³⁾ Pesnik ve, da je pesem — pesem, le če mu pride iz srca.

Se ga spomni mogoče tudi s kakšno slovensko pesmijo?

Šele čez deset let!¹⁾

Za deseto obletnico Čopove smrti nam je namreč smatrati njegovo pesem:

V spomin Matija Čopa.

Kaj bi iz tega skleпали?

Glasnik.

Občni zbor „Slov. dijaške zveze“ se je vršil popoldne pred katoliškim shodom dne 25. avgusta t. l. Navzoči so bili starejšine gg. profesorja Jarc in Remec, g. prof. bogoslovja dr. Janežič, hrvaški in slovenski katoliški abiturientje in mnogo bogoslovcev, poleg rednih članov „Zveze“. Iz poročila odboročnega posnemamo, da je društvo imelo 396 K 16 v dohodkov in 222 K 55 v stroškov. Prijelo in odposlalo se je krog 400 vknjiženih pisem. Zunanje delovanje „Zveze“ se je pokazalo v tem, da je društvo priredilo 41 predavanj, en štiridneven socialen kurz v Trzinu (priredil bogoslovec tov. Demšar, ki je tudi ustanovil v Trzinu javno knjižnico), igro „Rokovnjači“ na Pristavi pri Trzinu in je bilo zastopano pri narodnih slavnostih. Društvo ima 250 knjig, približno toliko jih je odposlalo za potovalno knjižnico g. kaplanu Kranjcu na Štajersko. Knjig so darovali največ ljubljanski bogoslovci in g. župnik Lenassi.

Notranje življenje je bilo zelo oteženo s tem, da je bil odbor raztresen po vsem Kranjskem; redko so se mogli sniti odborniki k skupnemu posvetovanju. Vsa tekoča opravila je moral reševati večinoma tajnik J. Mozetič sam. Pokazalo se je tudi občutno manjkanje društvenega lokala, kjer bi se zglašali tovariši ob prihodu v Ljubljano in imeli svojo dopisno knjigo. Zato se morajo vršiti vse predpriprave za delovanje „Zveze“ med šolskim letom v akademskih društvih.

Nato se je sestavil novi odbor sledeče: phil. I. Dolenc (preds.), iur. I. Česnik

(podpr.), iur. J. Mozetič (tajnik), phil. E. Tomec (blagajnik), theol. K. Supin (knjižničar), phil. M. Božič in abit Lavoslav Kemperle (odbornika brez mandata). Pri slučajnostih predlaga tov. Božič, da se sestavi odsek, ki revidira pravila „Zveze“ in se bavi z vprašanjem centralne organizacije slov. kat. dijaštva. „Zveza“ ne more biti tudi ekskutiva našega dijaštva, ker nihče ni formalno prisiljen vstopiti v društvo, čegar glavna naloga je kulturno delo med narodom. In na to naj „Zveza“ obrne vso pozornost. V odsek se izvolijo tovariši Božič „(Danica)“, Gorjanec „(Zarja)“ in Markeš (zastopnik slov. bogoslovcev).

Tov. Božič poroča nadalje, da se je na zadnjem sestanku hrvaškega katol. dijaštva sprejela resolucija, da naj slov. kat. dijaštvo stopi po svojih organizacijah v kar mogoče ozko zvezo s hrvaškim dijaštvom, ter predlaga, da vzame „Zveza“ to resolucijo na znanje.

K sklepu se oglasi k besedi zastopnik „Slov. krščansko-socialne zveze“ g. I. N. Gostinčar, ki se zahvali dijaštvu za sodelovanje po izobraževalnih društvih in konča z zagotovilom, da bodo katoliške organizacije po Slovenskem znale ceniti prosvetno delovanje dijaštva in šle z dijaštvom solidarno v boj za slovensko vseučilišče.

Narodno delo „Slov. dij. zveze“.

Do drugega rednega občnega zbora. V prvih velikonočnih počitnicah je še predaval tov. fil. Dav. Gorjanec v Šmihelu na Krasu o slov. apostolih svetem Cirilu in Metodu. Tov. stud. theol. Anton Demšar je imel v Trzinu štiridneven so-

¹⁾ Če se ne oziramo na nagrobni napis.

cialen kurz (od 18.—21. aprila), Obdelal je sledeče točke: Zgodovina obrtnega stanu, strokovna društva kot društva samopomoči, strokovna društva in delodajavec, strokovna društva in njih razmerje do avtonomnih zastopov. Socialnega kurza se je udeležilo nad 20 oseb, med njimi tudi 5—7 delavk! S posredovanjem društvenega člana tov. Demšarja se je ustanovila v Trziču tudi knjižnica, ki je imela že ob začetku nad 160 knjig. Tekom prvih dveh mesecev se je izposodilo nad 250 knjig. Pač veselo znamenje narodne vzbuje! Omenjamo še, da je „Zveza“ poslala pred Veliko nočjo nad 250 knjig i na Štajersko za znano potovalno knjižnico. Povodom sestanka kat. narodnega dijaštva v Idriji, dne 29. julija so obravnavali tov. Božič o katoliško narodnem dijaštvu, tov. Izidor Modic o slov. vseučilišču, tov. I. Dolenc o pomenu tretjega slov. kat. shoda. Prihodnji mesec (5. avg.) je predaval tov. Dav. Gorjanec v Šmihelu pri sv. Petru o alkoholizmu in istotam takoj nato tov. Malnerič o tretjem slov. kat. shodu. Dne 12. avg. je predaval tov. Ivo Česnik o izobrazbi in tov. Božič o katoliškem shodu. Predavanji sta se vršili na Črnem vrhu nad Idrijo. Isti dan je predaval v slov. kat. izobraževalnem društvu na Trati tov. eksp. akad. Fr. Miklavčič o postanku denarja in denarnih zavodov. Isti dan je prisostvoval društveni član in odbornik tov. Dav. Gorjanec in večje število drugih Zvezašev Vilharjevej slavnosti v Postojni. Slov. dij. zveza je priredila torej v prošlem drugem društvenem letu 33 predavanj, 9 referatov, eden socialen kurz s 4 predavanji, uprizorila eno dramatično delo (Rokovnjače) sama, posredovala ustanovitev ljudske knjižnice in imela eden socialen kurz. Po ustanovnem shodu „Zveze“ do drugega občnega zbora, v teku niti 14 mesecev je torej priredila skupaj 43 predavanj! Vrhutega je Slovenska dijaška zveza prevzela referate

glede dijaštva v organizacijskem odseku tretjega slov. kat. shoda v Ljubljani.

Po drugem rednem občnem zboru. Dne 2. sept. t. l. je predaval tov. I. Pregelj v sv. Luciji na Primorskem o narodni pesmi; dne 9. sept. tov. Ivan Dolenc v Gorenji vasi nad Škofjo Loko o nekaterih ranah našega kmečkega stanu; isti dan Valentin Rožič v podpornem društvu v Jaršah: Turki na slovenski zemlji; 16. sept. t. Jos. Puntar v izobraževalnem društvu v Planini pri Rakeku o izobrazbi, napredku in namenu izobraževalnih društev; dne 23. sept. t. l. t. Dav. Gorjanec v Planini pri Rakeku: „Črtice iz zgodovine Slovencev“; isti dan t. Ivo Česnik o vzrokih in pomenu izseljevanja, v Colu nad Vipavo. Dne 23. sept. je predaval France Miklavčič na Trati v ondotnem izobraževalnem društvu o zgodovini liberalizma; dne 30. sept. Jos. Puntar v Studenem o življenju v izobraževalnem društvu. Vrhutega je imel tov. Al. Strancar skoro vsako nedeljo popoldne daljše razpravne proste pogovore o raznih važnih socialnih, političnih in gospodarskih vprašanjih. Take pogovore „pod vaško lipo“, katere je prvi vpeljal Strancar v domači vasi v Štrancarjih, tovarišem najtopleje priporočamo. To je najlepši in najuspešnejši način pridobivati ljudstvo za naše najsvetejše ideje, sosebno ker so dosedanji poizkusi pokazali, da se ljudstvo samo zelo zanima za take pogore. Navzoči so se zelo živahno udeleževali debate in večkrat smo dobili vtis, da ima naše ljudstvo o vsakdanjih najvažnejših vprašanjih zelo zdrave nazore.

Socialno apologetičen kurz za kat. nar. dijaštvo se je vršil na sv. Joštu 29. avgusta — 2. septembra t. l. Predavali so vlač. g. dr. I. Krek, dr. A. Ušeničnik, dr. Ev. Lampe. Vsem trem gospodom izrekamo za njih požrtvovalen trud našo najiskrenejšo zahvalo. Obširnejše poročilo prihodnjič, istotako poročilo o drugih sestankih, katera morajo danes izostati.

